

Wie componeerde en schreef het lied 'O Sterre der Zee'?

Iedereen kan het meezingen, honderden duizenden Maastrichtenaren en Limburgers kennen het uit het hoofd, sommigen krijgen er de tranen van in de ogen, het staat in Limburg in de Top Tien van de kerkliederen. 'O reinste der schepselen... O Sterre der Zee...? Het lied is overbekend, maar toch kon tot voor kort niemand zeggen wie de componist van de melodie en de auteur van de tekst was. Voor de tekst werd wel gedacht aan Marie Koenen, maar een bewijs zwart op wit werd nooit gevonden.

Ook over de tijd van oorsprong van het lied tastte men totaal in het duister. Niemand kon zeggen uit welke tijd het dateerde. We weten pas sinds kort wanneer het lied geschreven is. Het verschijnt voor het eerst in 1912, tijdens het Maria-Congres van Maastricht. Bij dat congres werd een gelegenheids-dagblad uitgegeven, de 'Sterre der Zee Bode', en daar vinden we op 12 augustus 1912 voor het eerst de tekst van het lied afgedrukt. Echter, zonder vermelding van componist of tekstdichter! En in alle latere uitgaven van het lied, in zangboeken, programma's en liederenbundels, is nooit een auteursvermelding te vinden. Het was een groot mysterie.

Totdat het toeval te hulp kwam. Want ook dhr. Hans Nolden uit Aker-sloot in Noord-Holland, die als amateur-musicus onderzoek doet naar devotielieder, liep al jaren met die vraag rond, nadat hij toevallig een keer in een kerk in Groningen Ierse en Engelse dames het Sterre der Zee-lied hoorde zingen in hun eigen taal...! En ook was het toeval dat hij jaren later in Engeland in een boekenantiquariaat een muziekbundel vond waar de melodie instond, zodat de componist bekend

Marie Koenen (1879-1959) aan haar schrijftafel, omstreeks 1945.

Maria! Sterre der Zee.

1.
O reinste der schepselen, o Moeder en Maagd,
Gij die in uw armen, het Jezuskind draagt,
Maria! aanhoor onze vurige beë
Geleid ons door 't leven, o Sterre der Zee.
O Sterre der Zee! (bis).
Geleid ons door 't leven, o Sterre der Zee.
2.
Bedreigen ons noodweer of storm op ons baan,
Is 't scheepje onzer ziel in gevaar te vergaan;
Bedaar, o Maria, den storm op Uw beë
Stort hoop ons in 't harte, o Sterre der Zee.
O Sterre der Zee! (bis).
Stort hoop ons in 't harte, o Sterre der Zee.
3.
Maria, als Gij onze schreden geleidt,
Schenkt Gij ons uw licht en uw bijstand altijd,
Dan landen wij veilig ter hemelsche reë,
En danken U eeuwig, o Sterre der Zee.
O Sterre der Zee! (bis).
En danken U eeuwig, o Sterre der Zee.

Eerste publicatie van het lied 'O reinste der schepselen', in de Sterre der Zee Bode van 12 augustus 1912, zonder auteursvermelding.

werd. En toeval tenslotte dat deze heer Nolden op retrace in de abdij Mame-lis door broeder Lambertus Moonen gewezen werd op ons onderzoek, en deze onderzoeker zich met ons in verbinding stelde. We weten het nu dus eindelijk: de melodie

van ons lied 'O reinste der schepselen' is gecomponeerd door Henri Fredelick Hemy, en verscheen onder de titel 'Sweet Star of the Sea' in 1864 in diens bundel 'Crown of Jesus', op een tekst van de bekende oratoriaan Frederick William Faber. Henri Hemy is in Engelsprekende landen als componist van devotielieder goed bekend. Zijn werken zijn regelmatig te vinden in liedbundels en op cd's. Ook het lied 'Sweet Star of the Sea' is op cd uitgegeven, zowel in het Engels

als in het Gaelisch (Schots-Keltisch).

Door een ander toeval, – een dienstwillige Maastrichtenaar die op de hoogte was van ons onderzoek –, kregen we de sleutel voor het ontdekken van de auteur van de tekst. Die bleek te zijn van de bekende katholieke schrijfster Marie Koenen. We weten het nu zeker na onderzoek in het prachtige archief van pater Hendrik Polman, de montfortaan die tussen 1950 en 1954 met mgr. Lemmens en het beeld van de Sterre der Zee door heel Limburg is getrokken, en alles tot in details heeft vastgelegd en gedocumenteerd. Pater Polman had in 1955 contact met Marie Koenen, waarbij zij bevestigde dat zij inderdaad de tekst van het lied geschreven had, en van de gelegenheid gebruik maakte om het tweede couplet nog eens te herschrijven. Pater Polman bewaarde zorgvuldig de tekst, in het eigen handschrift van Marie Koenen geschreven.

Ook is de ontstaansgeschiedenis nu van het lied duidelijk geworden. Bij de grote processie van het Maria-Congres in 1912 liep het Maagdenkoor van Tongeren op de ereplaats, vóór het beeld van de Ster-

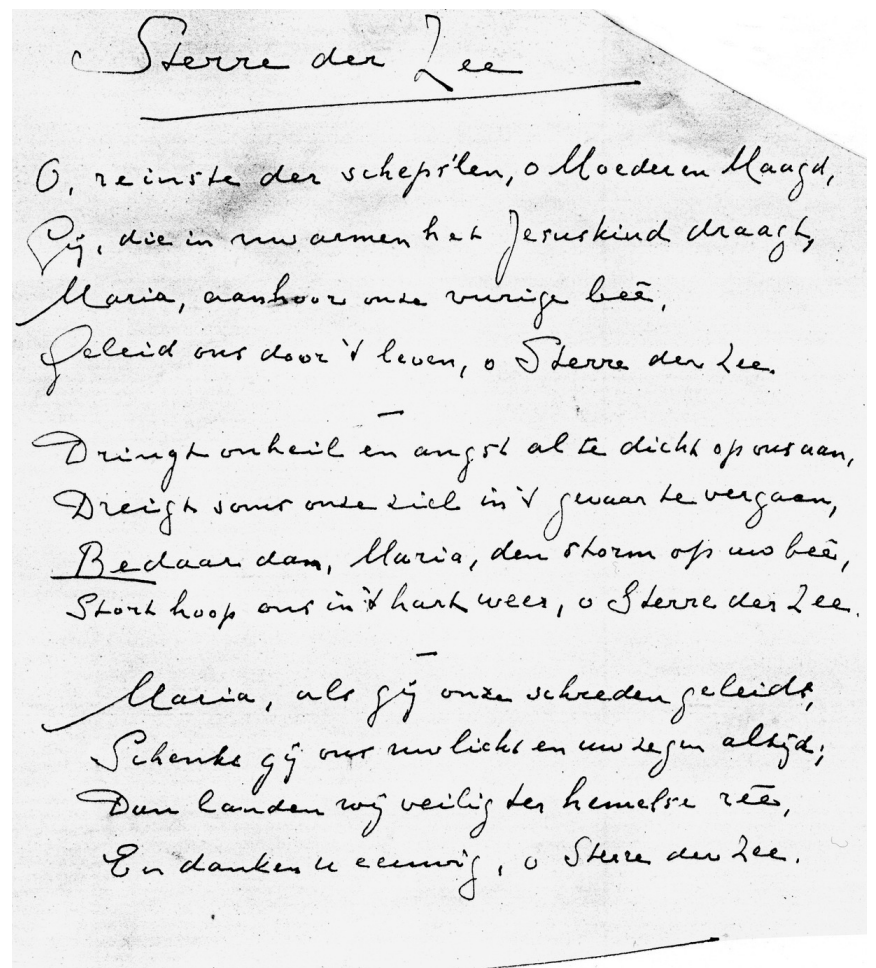
re der Zee, en zong daar- bij het door Edmond Jaminé gecomponeerde

'Loflied der engelen'. Maar de Maastrichtenaars wilden een eigen Ster-

re-der-Zee-lied, en Marie Koenen werd gevraagd om een tekst te schrijven bij het Engelse lied ter ere van de Sterre der Zee. Opmerkelijk is, zoals nu ook blijkt, dat de schrijfster nog in 1955, dus zelfs nog op haar oude dag, absoluut niet wilde dat haar naam bij het lied vermeld werd. Ze zal het ons hopelijk niet kwalijk nemen dat het geheim uiteindelijk toch uitgelekt is, nadat we bijna een eeuw lang het lied hebben gezongen zonder te weten wie het geschreven had. Ere wie ere toekomt.

Régis de la Haye

Literatuur: R. de la Haye, Pastoor Jacobs en de devotie tot de Sterre der Zee, in De Maasgouw 2008. Het archief van pater Hendrik Polman bevindt zich in het klooster van de montfortanen in Houthem-Sint-Gerlach (met dank aan pater Hub Kleijckers, archivaris van het klooster).

Autograaf van Marie Koenen, met de door haarzelf in 1955 herschreven maar nooit gepubliceerde tweede strofe van het lied 'O reinste der schepselen' (archief montfortanen, Houthem).

Archiefsprokkels

De vaste rubriek 'Archief-sprokkels' wordt verzorgd door medewerkers van het Historisch Centrum Limburg. Elke twee weken een hele pagina met een nieuw verhaal, opgediept uit de archieven van Maastricht. Eerder verschenen sprokkels kunt u nog eens nalezen op www.rhcl.nl. Historisch Centrum Limburg, Sint Pieterstraat 7, 6211 JM Maastricht, tel. 043 - 328 55 00, info@rhcl.nl

historisch
centrum
limburg